

UDC 330.3:330.5:336.7

JEL Classification: E44, F21, G20

ВПЛИВ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ДОБРОБУТ

А.О. Гураль

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

І.А. Ломачинська, к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Гураль О.А., Ломачинська І.А. Вплив фінансового розвитку країн Вишеградської групи на соціально-економічний добробут.

В статті досліджуються національні фінансові системи країн Вишеградської групи. Визначено, що національні фінансові системи країн V4 є банкоорієнтованими і характеризуються високим рівнем інтернаціоналізації. Здійснено аналіз сучасного стану банківських систем країн Вишеградської групи. На основі результатів теоретичного і емпіричного дослідження було зроблено висновок, що банківська система відіграє важливу роль у забезпеченні соціально-економічного добробуту країн Вишеградської групи. По-перше, вона є каналом припливу та розподілу ПІІ. По-друге, структура власності банківського сектору впливає на кредитну політику, валютну стабільність, здатність національної економіки протистояти зовнішнім шокам. По-третє, здатність вітчизняних малих і середніх підприємств країн групи визначається рівнем розвитку національних банківських установ.

Ключові слова: фінансовий розвиток, соціально-економічний добробут, банківський сектор, Вишеградська група

Gural A.A., Lomachinskaya I.A. Влияние финансового развития стран Вышеградской группы на социально-экономическое.

В статье исследуются национальные финансовые системы стран Вышеградской группы. Определено, что национальные финансовые системы стран V4 являются банкоориентированными и характеризуются высоким уровнем интернационализации. Осуществлен анализ современного состояния банковских систем стран Вышеградской группы. На основе результатов теоретического и эмпирического исследования был сделан вывод, что банковская система играет важную роль в обеспечении социально-экономического благосостояния стран Вышеградской группы. Во-первых, она является каналом притока и распределения ПИИ. Во-вторых, структура собственности банковского сектора влияет на кредитную политику, валютную стабильность, способность национальной экономики противостоять внешним шокам. В-третьих, способность отечественных малых и средних предприятий стран группы определяется уровнем развития национальных банковских учреждений.

Ключевые слова: финансовое развитие, социально-экономическое благосостояние, банковский сектор, Вышеградская группа

Gural O.A., Lomachinskaya I.A. Effect of financial development of the Visegrad Group on social and economic well-being.

In the article, regional features realization of the potential of The article analyses national financial systems of V4 Group. It is determined that the national financial systems of the V4 countries are bank-oriented and characterized by a high level of internationalization. The current state of banking systems of Visegrad Group countries has been analyzed. Based on the results of theoretical and empirical research, it was concluded that the banking system plays an important role in ensuring the social and economic well-being of the V4 countries. First of all, it is a channel for inflow and distribution of FDI. Secondly, the ownership structure of the banking sector affects credit policy, currency stability and the ability of the national economy to withstand external shocks. Thirdly, the level of national banking institutions development in V4 countries determines the ability of domestic small and medium-sized enterprises.

Keywords: financial development, socio-economic well-being, banking sector, Visegrad group

Вишеградська група, що включає Польщу, Чехію, Словаччину, Угорщину, є регіоном Європейського Союзу (ЄС), що динамічно розвивається. Поряд із іншими країнами-членами вони характеризуються відносно стабільним економічним і фінансовим розвитком, не зважаючи на глобальну нестабільність та нестабільність в ЄС протягом останнього десятиліття. Країни-учасниці Вишеградської групи (V4) є відносно схожими за соціально-економічним станом, хоча й характеризуються різними стратегіями економічного та фінансового розвитку. Не зважаючи на значні здобутки, рівень добробуту в цих країнах у порівнянні з іншими країнами-учасницями ЄС залишається низьким. Тому важливим на сучасному етапі є пошук нових шляхів забезпечення зростання добробуту країн групи.

Враховуючи, що важливу роль у забезпеченні соціально-економічного зростання на початку XXI ст. відіграє фінансова система [1], дослідження впливу фінансового розвитку на добробут цих країн є актуальним. Фінансові системи країн Вишеградської групи є банкоорієнтованими. При цьому їх банківські системи відповідають ринковим умовам, мають дворівневу структуру, а центральні банки проводять самостійну монетарну політику.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Вивченню економічного зростання, обумовленого фінансовими потоками, в країнах Вишеградської групи і Румунії присвячено дослідження зарубіжних вчених А. Балсерзак, К. Добеш, К. Лазані, М. Сіміонеску, Г. Собкова (Balcerzak, Dobes, Lazanyi, Simionescu, Sopkova, 2017) [2]. Вони зробили висновок, що для цих країн найбільший вплив на динаміку ВВП мають прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Визначальний вплив ПІІ у забезпеченні економічного зростання країн Вишеграду засвідчено і результатами інших досліджень [наприклад, 3]. Це дає підставу вважати, що фінансовий розвиток впливає в цілому на добробут країни, оскільки іноземний капітал, який надходить у національні економіки,

освоюється саме через фінансові інституції. Отже, можна засвідчити непрямий вплив фінансового розвитку на соціально-економічний добробут країн Вишеградської групи.

Приділяють увагу дослідники й чинникам фінансового розвитку. Так у роботі [4], присвяченій оцінці взаємодії між різними аспектами державного управління та розвитком фінансового сектору 15 країн Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) за період 2002-2015 рр., було виявлено, що всі компоненти державного управління, включаючи політичну стабільність, якість органів управління та регуляторного середовища (ефективність влади, якість регулювання, контроль за корупцією), верховенство права, крім голосу та підзвітності мав позитивний вплив на розвиток фінансового сектора. Також було виявлено, що глобальна фінансова криза негативно позначилася на фінансовому розвитку в результаті втрати довіри та збільшення банкрутств фінансових установ, а членство в ЄС позитивно, оскільки сприяло підвищенню рівня розвитку інститутів фінансового сектора.

Виділення невирішених раніше частин проблеми

Утім відсутні дослідження щодо оцінки прямого впливу фінансового розвитку, зокрема за рахунок банківського сектору, саме на соціально-економічний добробут країн Вишеградської групи. Існуючі роботи ані не спростовують гіпотезу, що фінансовий розвиток і розвиток банківського сектору сприяє економічному зростанню та зростанню добробуту населення, ані не підтверджують її. Крім того, дослідження в основному направлені на оцінку економічної складової і не розглядають поряд із цим соціальну.

Метою статті є дослідження впливу фінансового розвитку, перш за все, через банківську систему країн Вишеградської групи на їх соціально-економічний добробут. Під фінансовим розвитком будемо розуміти якісні та кількісні, структурні зміни у фінансовій системі в цілому та її компонентах – фінансових інститутах, фінансових інструментах, фінансовій інфраструктурі, фінансовій поведінці й ін. Основними інститутами сучасної фінансової системи, які визначають якісні та кількісні характеристики її розвитку, є банківські установи, інститутами фондового ринку, інститути небанківського сектору (страхові компанії, кредитні спілки, інвестиційні компанії та фонди, пенсійні фонди й ін.).

Виклад основного матеріалу дослідження

Характерною особливістю банківських систем країн Вишеградської групи є те, що вони сильно інтернаціоналізовані. Іноземні банки відіграли важливу роль у національних реформах, які проводилися у 1990-х рр., бо через них в країни заходила значна частка ПІІ. Завдяки вдалій політиці урядів щодо залучення інвестицій

іноземні банки створили стабільні фінансові системи та забезпечили позитивні соціально-економічні ефекти від ПІІ. Проте, банківські сектори країн групи дещо відрізняються.

Польща має найбільший банківський сектор серед країн Вишеградської групи, 55% активів якого належать іноземним установам (2007 р. – 66,6%, 2012 р. – 63% [5-6]), але найменш концентрований. За оцінками, можна очікувати зростання рівня концентрації у банківському секторі в найближчий час [5]. У 2016 р., приділяючи увагу збільшенню частки національного капіталу у фінансово-кредитному секторі («економічний патріотизм»), завершили три угоди, які дозволили збільшити частку національного капіталу. Зокрема, польський державний банк РКО ВР придбав Raiffeisen Leasing, а за рахунок коштів Польського фонду розвитку (PFR) була збільшена частка державного капіталу в банках ВРН і Bank Pekao. Банківський сектор Польщі відіграє важливу роль у фінансуванні вітчизняного бізнесу і має високий рівень довіри населення. РКО Bank Polski та Bank Pekao входять в десятку найбільших комерційних банків Центральної та Східної Європи. Державі належить 32% активів банківської системи Польщі (2012 р. – 21%, 2015 р. – 18% [5-6]). Всього у фінансово-кредитному секторі Польщі зареєстровано 36 комерційні банки, 26 – кредитні установи, 553 – кооперативні банки, які мають 12310 відділень. За прогнозами в період 2017-2022 рр. потенціал зростання банківського сектору Польщі становить 6,1% щорічно [5].

Чеська економіка залежить від банківського фінансування набагато більше, ніж інші країни групи. На кінець 2016 р. в країні функціонувало 45 банків, 85% активів яких контролюються материнськими банками розвинених країн (2007 р. – 96,4%, 2012 р. – 82% [5-6]). Частка держаної власності в банківському секторі на кінець 2016 р. 2,4% [5]. У TOP-10 банків ЦСЄ входять два чеські банки – ČSOB і Česká spořitelna. В Чехії, як і в Словаччині, населення повністю довіряє банкам. Вважається, що не зважаючи на наслідки світової фінансової кризи, банківська система Чехії залишалась стабільною. Щорічний приріст банківського сектору Чехії в 2017-2022 рр. очікується на рівні 4,6% [5].

Словаччина єдина країна групи, яка входить в Економічний і Валютний Союз (ЕВС). У Словаччійській Республіці частка іноземного капіталу в банківській системі ще вище – 98,7% (2007 р. – 97,0%, 2011 р. – 88,8% [5-6]). При цьому частка держави – лише 0,8% (найбільший показник в 2011 р. 8,2%). У країні зареєстровано і функціонує 27 комерційних банків. У рейтингу банків ЦСЄ найбільший банк країни VUB Banka посідає 28 місце. Очікуються, що щорічні темпи приросту банківського ринку країни становлять в найближчі п'ять років 5,1% [5].

Угорщина має одну з найменших за капіталізацією банківських систем серед країн ЄС,

але одну з найбільш концентрованих (найбільший ОТР Bank на кінець 2016 р. контролює 21,3% банківських активів країни). Частка іноземного капіталу у банківській системі зменшилась з 90,1% у 2008 р. до 40% (без ОТР) у 2016 р. [5-6]. Частка державної власності в угорській банківській системі досягає 6,5% (2014 р. – 12,6%, 2015 р. – 15,9%). Загальна кількість комерційних банків становить 35. Найбільший банк Угорщини ОТР Bank займає 12 місце серед найбільших банків ЦСЄ. Угорська банківська система найбільше постраждала від світової фінансової кризи та є одною з найменш стійких у ЦСЄ. До цих пір не відновлений обсяг банківського сектору за активами 2008 р. Високий рівень активів і пасивів банківської системи країни номінований в іноземній валюті, переважно в євро. Структура власності банківської системи країни, непослідовна інвестиційна політика уряду, політика щодо компенсації валютних кредитів, неефективна регуляторна середа, корупційні скандали обумовили стрімкий відтік іноземного капіталу з банківської системи, надмірні збитки банківської діяльності, припинення кредитування угорських підприємств, нестабільність національної валюти протягом тривалого часу. За

прогнозом у 2017-2022 рр. приріст банківського ринку становить 5,8% [5].

Аналізуючи окремі банківські показники за останні роки (див. табл.) можна зробити висновок, що банківський сектор країн групи в цілому є достатньо стабільним, спостерігається певна позитивна динаміка основних показників, проте спостерігається низька рентабельність через звуження маржі процентної ставки. В 2016 р. середня прибутковість банківської діяльності в країнах ЦСЄ знову після глобальної фінансової кризи перевищила середню по Західній Європі, чому сприяло зменшення макроекономічних дисбалансів, більш однорідні та позитивні тенденції розвитку кредитування, відсутність значних ринкових та регуляторних ризиків. Крім того, на зростання прибутковості вплинули одноразові операції – продаж акцій Visa, надзвичайні дивіденди дочірньої компанії VUB у сфері споживчого фінансування у Словаччині, високі дивіденди в Чехії тощо. Утім чиста процентна маржа залишається достатньо низькою, у тому числі в результаті посилення макропруденційного регулювання, високої конкуренції й ін.

Таблиця 1. Основні показники банківського сектору країн Вишеградської групи

Показник	2012	2013	2014	2015	2016
Банківський капітал до загальних активів (у %) у Польщі	8,69	9,09	8,93	9,36	9,63
Банківські непрацюючі кредити до загального обсягу кредитів (у %) у Польщі	5,2	4,98	4,82	4,34	4,35
Банківські ліквідні резерви до активів (у %) у Польщі	16,94	16,56	13,19	11,79	-
Банківський капітал до загальних активів (у %) у Чехії	6,87	7,2	7,3	7,83	7,4
Банківські непрацюючі кредити до загального обсягу кредитів (у %) у Чехії	5,2	5,2	5,6	5,5	5,2
Банківські ліквідні резерви до активів (у %) у Чехії	13,8	22,28	22,15	27,06	-
Банківські непрацюючі кредити до загального обсягу кредитів (у %) в Угорщині	16	16,8	15,6	11,6	9,9
Банківські ліквідні резерви до активів (у %) в Угорщині	23,8	33,7	34,1	28,2	-
Банківський капітал до загальних активів (у %) у Словаччині	11,69	12,12	11,86	11,12	10,55
Банківські непрацюючі кредити до загального обсягу кредитів (у %) у Словаччині	5,22	5,14	5,35	4,86	4,76

Джерело: складено автором за матеріалами [7- 9]

Найбільший ринок цінних паперів з країн групи функціонує у Польщі. Він представлений, перш за все, Варшавською фондовою біржею (WSE), яка є однією з найбільш розвинених у країнах Центрально-Східної Європи. Цінні папери обертуються виключно в дематеріалізованій формі (електронний запис) і реєструються в Національному депозитарії цінних паперів (KDPW). Варшавська фондова біржа забезпечує оборот фінансових інструментів на чотирьох ринках: Головний ринок, «NewConnect», «Catalyst», Товарній біржі енергії [10-11].

Хоча Празька фондова біржа займає друге місце в ЦСЄ, обсяг її операцій незначний.

Позабіржовий фондовий ринок Чехії контролює до 90% ринку цінних паперів, які реалізуються великими пакетами. У позабіржовій системі торгівля цінними паперами здійснюється без посередників [12]. Чехія – насамперед країна прямих інвестицій. До глобальної фінансової кризи ринок цінних паперів у цілому розвивався достатньо стрімко, очікувалося, що Празька фондова біржа стане найбільшою у Східній Європі. Втім, глобальна нестабільність та боргова криза в ЄС вплинула негативно значно сильніше, ніж на банківський сектор. Останні роки ринок демонструє слабку динаміку розвитку, а позитивні зміни досить незначні та нестабільні.

Торгова система Будапештської фондової біржі (ВЕТ) функціонує, головним чином, в автоматизованому режимі. Особливістю фондового ринку та якісною відмінністю головної угорської біржі є те, що потенційний оборот акцій емітентів країни представлений на біржах в Лондоні (приблизно 50%), у Відні (близько 25%), у Мюнхені. На Будапештській фондовій біржі здійснюється торгівля переважно державними цінними паперами, а також опціонними та ф'ючерсними контрактами [13], що обмежує доступ і обіг корпоративних цінних паперів. Поширена позабіржова торгівля цінними паперами, перш за все, акціями. Фондовий ринок Угорщини з 2009 р. поступово відновлює темпи розвитку, незважаючи на те, що вони стали повільнішими. Наприкінці 2016 р. власником контрольного пакету ВЕТ став Угорський Національний банк.

Регулювання біржової торгівлі в Словаччині залишаються в компетенції Міністерства фінансів та Національного банку Словаччини. Братиславська фондова біржа є єдиним оператором регульованого ринку цінних паперів у країні. Вона є закритим акціонерним товариством і працює за принципом членства, а отже, тільки члени біржі та центральний банк країни мають право прямо укладати торгові угоди акціями. Глобальний фондовий індекс Словаччини демонструє, що ринок цінних паперів країни розвивався повільніше, ніж в інших країнах V4. Крім того, світова фінансова криза вплинула негативно на фондовий ринок Словаччини сильніше, ніж в інших країнах. З 2008 р. спостерігається відновлення тренду зростання фондового ринку, але він дуже повільний і слабкий. В 2015-2016 рр. відбулися структурні зміни в складі акціонерів Братиславської фондової біржі й на сьогоднішній день їх загальна кількість скоротилася фактично до чотирьох: «MH Management» (75,94%), «Patria Online» (11,77%), «Allianz - Slovenská poisťovňa» (5,07%), «Slovenská sporiteľňa» (3,93%) [14].

Для країн Вишеградської групи характерним є розвиток й інших фінансових інститутів, зокрема пенсійних фондів, страхових компаній. Розвиток перших обумовлений реформуванням пенсійних систем цих країн, у результаті чого з'явився накопичувальний елемент. Розвиток страхових послуг відбувається переважно за рахунок іноземних компаній. Найбільш розвинені вони у Польщі та Чехії. Найпоширенішою послугою є страхування життя. Якщо тривалий час значна частка ПІІ країн Вишеграду освоювалося переважно через банківські установи, то на сучасному етапі країни проводять політику сприяння залучення інвестицій через інвестиційні фонди. Найбільш розвинені інвестиційні фонди в Угорщині, що є результатом тривалої співпраці з інвесторами Західної Європи. Небанківські фінансові інститути найменш розвинені у Словаччині, найбільш активними в цій країні є

пенсійні фонди. Втім у результаті сучасних реформ і невизначеності словацькі пенсійні фонди зазнають значної трансформації, через що втрачають інвестиції.

Для оцінки впливу фінансового розвитку через банківську систему як основний елемент фінансового сектору на соціально-економічний добробут країн Вишеградської групи побудуємо ряд моделей для Польщі, Чехії, Угорщини. В модель включимо показники соціально-економічного добробуту ((кінцеві споживчі витрати (Y), ВВП на душу населення (x_2), індекс Джині (x_4)), фінансового розвитку ((МЗ/ВВП (x_1), капіталізація банківського сектору (x_3)), відкритість економіки (x_5) за даними з 1990 р. по 2015 р. [9].

Загальне рівняння можна представити:

Кінцеві споживчі витрати = МЗ/ВВП + ВВП на д.н. + капіталізація банківського сектора + індекс Джині + відкритість економіки

За результатами розрахунків для Польщі отримано кінцеве рівняння:

$$Y_p = 83,06 - 0,153 \cdot x_1 + 0,1 \cdot x_2 + 2,115 \cdot x_3 + 0,069 \cdot x_4 - 0,249 \cdot x_5 \quad (1)$$

Модель значима, оскільки $R^2 = 0,903$; $F = 16,675$, коефіцієнт Фішера дорівнює 2,59. Результати перевірено за критерієм Стьюдента, гетероскедостичність та автокореляція відсутні. Всі показники є значимими.

Отже, найбільший позитивний вплив на кінцеві споживчі витрати у Польщі має капіталізація банківського сектора. Це підтверджує висновки щодо визначної ролі банківського сектору у розвитку національної економіки країни. Між кінцевими витратами і МЗ/ВВП, відкритістю економіки виявлений від'ємна залежність, між кінцевими витратами та ВВП на душу населення, індексом Джині – пряма.

Якщо для Польщі всі обрані показники виявилися значимими, то для Чехії – ні. За результатами розрахунків для Чехії з кінцевого рівняння вилучено МЗ/ВВП:

$$Y_{ch} = -11,58 + 0,03 \cdot x_2 + 3,025 \cdot x_3 + 2,899 \cdot x_4 - 0,07 \cdot x_5 \quad (2)$$

$R^2 = 0,989$, автокореляція та гетероскедостичність відсутня, $F = 46,995$, F Фішера дорівнює 2,99, що свідчить про значимість моделі. Всі коефіцієнти перевірені за коефіцієнтом Стьюдента і виявились значимими.

На основі отриманих результатів можна узагальнити, що найбільший позитивний взаємозв'язок спостерігається між кінцевими споживчими витратами та Індексом Джині. Позитивний, але менш значимий вплив на Y має капіталізація банківської систем.

Всі обрані показники соціально-економічного і фінансового розвитку виявились значимими для Угорщини. В результаті моделювання отримано рівняння:

$$Y_h = 82,88 + 0,025 \cdot x_1 + 3,528 \cdot x_2 - 0,787 \cdot x_3 + 0,421 \cdot x_4 - 0,096 \cdot x_5 \quad (3)$$

$R^2 = 0,941$, $F=9,538$, F Фішера=2,59, що свідчить про значимість моделі; автокореляція та гетероскедастичність відсутня. Всі коефіцієнти перевірені за критерієм Стюдента і є значимими.

Найбільший прямий вплив на кінцеві споживчі витрати в Угорщині має показник ВВП на душу населення; неоднозначний вплив має банківський сектор, оскільки МЗ/ВВП і капіталізація банківського сектору мають протилежний вплив; відкритість економіки впливає негативно. Отримані результати можна пояснити низьким рівнем ефективності та невизначеності у фінансовому секторі, непослідовною політикою уряду щодо інвестиційної політики, політики регулювання фінансового сектору тощо, високим рівнем залежності фінансового сектору від іноземного капіталу, репатріацією прибутків від ПП тощо.

Висновки

В цілому можна засвідчити, що банківська система, як домінуючий компонент національної фінансової системи країн Вишеградської групи, має значний вплив на їх соціально-економічний добробут. Перш за все, фінансовий сектор став важливим провідником економічного розвитку шляхом мобілізації ПП та їх спрямування в найбільш продуктивні підприємства і види господарської діяльності.

Не зважаючи на тривалий період реформування соціально-економічних систем країн Вишеградської групи, їх фінансові системи залишаються недостатньо розвиненими та ефективними, що обмежує економічний розвиток національних суб'єктів господарювання, зростання доходів населення, зниження рівня бідності. Фінансові інвестори та інститути все ще більше зосереджені на отриманні значних прибутків, ніж на інвестуванні в реальний сектор економіки. Висока присутність іноземних інвесторів, особливо в базових галузях економіки, обумовлює високий рівень залежності від стабільності економіки і фінансової системи країн-донорів і країн-партнерів, приток фінансових ресурсів переважно у великі іноземні компанії, або галузі, які вони контролюють, репатріацію прибутку тощо. Існують обмеження щодо доступу до фінансових ресурсів вітчизняних суб'єктів малого і середнього бізнесу, що стримує економічний розвиток, обумовлює зростання

диференціації доходів населення. Політика щодо збільшення частки національного капіталу в банківському та інших секторах фінансової системи призводить до обмеження притоку інвестицій у фінансовий сектор, зростання витрат і зменшення доходів, рентабельності фінансових операцій та інститутів. З іншого боку, іноземний банківський капітал впливає на кредитну політику і валютну рівновагу, обмежуючи доступ до фінансових ресурсів малих і середніх вітчизняних підприємств, новостворених та тих, що мають тимчасові труднощі. Банківські системи із домінуванням іноземного капіталу в період кризи не лише обтяжує її, а й додатково поглиблює. У цих умовах розвиток фінансових систем визначається динамікою національних економік, які, в свою чергу, все більше залежать від здатності фінансової системи задовольняти потреби реального сектору. Сприятливим в цих умовах є високий рівень довіри до банківської системи, що забезпечує зростання депозитної бази, активна політика урядів щодо сприяння економічному розвитку, обмежуючим – необхідність посилити регуляторну політику в банківському секторі відповідно до вимог ЄС (Базель III, Банківський Союз).

У контексті викладеного вище, для забезпечення ефективного впливу фінансового розвитку на соціально-економічний добробут країн Вишеградської групи необхідним є: збільшити капіталізацію національних банківських установ за рахунок зростання національних економік; підвищити ефективність національних банків, крупних банківських установ; зменшити витрати і ризики банківської діяльності; сприяти подальшому вирішенню проблемних кредитів, у т.ч. пов'язаних із нерухомістю, без негативних наслідків для іноземних інвесторів, стабільності національного фінансового сектору; розширити асортимент послуг банківського та фінансового сектору, підвищити рівень їх доступності для суб'єктів господарювання, населення тощо.

В подальшому детального вивчення потребує оцінка впливу трансформації структури власності у банківському секторі, його внутрішньої консолідації та інтеграції з іншими сегментами фінансового сектору на соціально-економічний розвиток країн групи V4.

Abstract

The Visegrad Group countries have achieved positive results of socio-economic reforms, but their level of national welfare is still low in comparison with other EU countries. One of the significant reasons for this is the low efficiency and underdevelopment of national financial systems, which limits their further development of national economies and their growth of the national welfare. The national financial systems of V4 countries are bank-oriented. At the same time, other segments of the financial sector have also recently developed (stock market, insurance market, non-government pension funds etc.).

The purpose of this work is to study the impact of financial development, primarily by means of banking sector, on the social and economic welfare of Visegrad Group countries.

Regression models were constructed to determine the impact of financial development on social and economic welfare in Poland, Czech Republic and Hungary. The positive impact of banking sector capitalization on the final consumer spending was revealed in Poland and Czech Republic, negative impact was revealed in Hungary. The low efficiency level of the financial sector and its uncertainty, the inconsistent investment policy carried out by national government, the high level of dependence of the financial sector on foreign capital, the repatriation of FDI profits can explain the results that were obtained in the Hungarian model.

As a result of the theoretical and empirical research it was revealed that the current level of the national financial system development limits the growth of social and economic welfare in V4 countries. The high level of foreign investors presence, especially in the basic sectors of the economy, determines the dependence of the national economic development on the donor countries stability; limits the financial provision of national small and medium-sized enterprises, etc. The policy of increasing national capital in banking system and tightening financial regulation leads to a restriction of foreign investment in the financial sector, increasing costs, reducing revenues and profitability of financial transactions and institutions. Thus, to ensure the effective impact of financial development on the social and economic welfare of the Visegrad Group, it is necessary to increase the capitalization of national banking institutions through the growth of national economies; to increase the efficiency of national banks and large banks; to reduce costs and risks of banking activities; to expand the range of services of the banking and financial sector, increase their level of accessibility for business entities and population.

Список літератури:

1. Ломачинська І.А. Архітектура фінансової системи України: теоретичні основи оптимізації в сучасних умовах. / І.А. Ломачинська. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – 41 (2). – С. 244-249.
2. Simionescu M. Detrminants of Economic Growth in V4 Countries and Romania / M. Simionescu, K. Lazanyi, G. Sopkova, A. Balcerzak. // Journal of Competitivnes. – March 2017. – Vol. 9. – P. 103-116
3. Lomachynska I. Influence of direct foreign investment on economy development of the Visegrad Group countries: conclusions for Ukraine. /I. Lomachynska, K. Manchenko // National Economic Development and Modernization: experience of Poland and prospects for Ukraine: multi-authored monograph. – Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing ", 2017. – P. 74-87.
4. Bayar Y. Governance And Financial Development In Central And Eastern European Countries. / Y. Bayar // Ekonomске ideje i praksa. – 2017. – №24. – P. 53-65.
5. CEE Banking Sector Report. Banking Sector Convergence 4.0. [Електронний ресурс] / Raiffeisen Research. – June 2017. – Режим доступу: http://www.rbinternational.com/eBusiness/services/resources/media/829189266947841370-829188968716049154_1248005137162522516-1-2-EN-8.pdf.
6. CEE Banking Sector Report. Performing in challenging times. [Електронний ресурс] / Raiffeisen Research. – June 2012. – Режим доступу <https://www.rb.cz/attachements/pdf/analzy/banking.pdf>
7. Financial Stability Report 2016/2017 [Електронний ресурс] / Czech National Bank. – Режим доступу: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/financial_stability/fs_reports/fsr_2016-2017/fsr_2016-2017.pdf.
8. Magdalena R. Foreign Capital Expansion In Eastern Europe [Електронний ресурс] / R. Magdalena // Annals of the «Constantin Brancusi». University of Tergu Jiu. Economy Series. – 2016. – №4. http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2016-04/23_Radulescu%202.pdf.
9. World Bank Open Data. [Електронний ресурс] / World Bank – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/>.
10. Corporate Governance. [Електронний ресурс] / Warsaw Stock Exchange – Режим доступу: https://www.gpw.pl/corporate_governance.
11. Market Data / Analysis and Statistics. [Електронний ресурс] / Warsaw Stock Exchange. – Режим доступу: https://www.gpw.pl/analzy_i_statystyki_en.
12. Financial Market Report Czech Republic. [Електронний ресурс] / Raiffeisen Meine Bank. – March 2015. – Режим доступу: https://www.rbinternational.com/eBusiness/services/resources/media/829189266947841370-829189081458940844_85233827333048514-830504320234382262-1-2-EN.pdf.
13. Overview / Data Vendors // Main Page // [Електронний ресурс] Budapest Stock Exchange. – Режим доступу: <https://www.bse.hu/Vendorok/Overview>.
14. Годовой обзор состояния экономики и основных направлений внешнеэкономической деятельности Словацкой Республики в 2016 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://91.206.121.217/ТрАpi/Upload/51731572-8cf2-4006-a4c5-e00287513828/Obzor_econom_Slovak_2016_s_prilog.pdf.

References:

1. Lomachynska, I.A. (2011). Arhitektura finansovoi systemy Ukrainy: teoretychni osnovy optymizaii v suchasnykh umovakh [Architecture of financial system of Ukraine: theoretical basis optimization in modern conditions]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen – Socio-economic Research Bulletin*, Vol. 41(2), 244-249 [in Ukrainian].
2. Simionescu, M., Lazanyi, K., Sopkova, G., Dobeš, K., & Balcerzak, A.P. (2017). Determinants of economic growth in V4 Countries and Romania. *Journal of Competitiveness*, Vol. 9, 103-116 [in English].
3. Lomachynska, I., & Manchenko K. Influence of direct foreign investment on economy development of the Visegrad Group countries: conclusions for Ukraine. *National Economic Development and Modernization: experience of Poland and prospects for Ukraine*. Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing". pp. 74-87.
4. Bayar, Y. (2017). Governance and financial development in Central and Eastern European countries. *Ekonomске ideje i praksa*, №24, 53-65 [in English].
5. Raiffeisen Research (2017). CEE Banking Sector Report. Banking Sector Convergence 4.0. Retrieved from <http://www.rbinternational.com/eBusiness/services/resources/media/829189266947841370-829188968716049154-1248005137162522516-1-2-EN-8.pdf> [in English].
6. Raiffeisen Research (2012). CEE Banking Sector Report. Performing in challenging times. Retrieved from <https://www.rb.cz/attachements/pdf/analyzy/banking.pdf> [in English].
7. Czech National Bank (2017). Financial Stability Report. Retrieved from https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/financial_stability/fs_reports/fsr_2016-2017/fsr_2016-2017.pdf [in English].
8. Magdalena, R. (2016). Foreign Capital Expansion In Eastern Europe. *Annals of the "Constantin Brancusi". University of Tergu Jiu. Economy Series*, 4. Retrieved from http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2016-04/23_Radulescu%20.pdf [in English].
9. World Bank (2017). World Bank Data. Retrieved from <https://data.worldbank.org/> [in English].
10. Warsaw Stock Exchange (2017). Corporate Governance. Retrieved from https://www.gpw.pl/corporate_governance [in English].
11. Warsaw Stock Exchange (2017). Market Data. Retrieved from https://www.gpw.pl/analizy_i_statystyki_en [in English].
12. Raiffeisen Meine Bank (2015). Financial Market Report Czech Republic. Retrieved from https://www.rbinternational.com/eBusiness/services/resources/media/829189266947841370-829189081458940844_852338273333048514-830504320234382262-1-2-EN.pdf [in English].
13. Budapest Stock Exchange (2017). Overview. Retrieved from <https://www.bse.hu/Vendorok/Overview> [in English].
14. Godovoj obzor sostoyaniya ekonomiki i osnovnyh napravlenij vneshneekonomicheskoy deyatel'nosti Slovaczkoy Respubliki v 2016 [Annual report of economy state and main directions of international activity of Slovak Republic in 2016]. Retrieved from http://91.206.121.217/TrApi/Upload/51731572-8cf2-4006-a4c5-e00287513828/Obzor_econom_Slovak_2016_s_prilog.pdf [in Russian].

Надано до редакції 12.12.17

Гураль Анастасія Олегівна / Anastasiya O. Gural
guralanastasiya@gmail.com

Ломачинська Ірина Анатоліївна / Irina A. Lomachinska
lomachynska@gmail.com

Посилання на статтю / Reference a JournalArticle:

Гураль А. О. Вплив фінансового розвитку Вишеградської групи на соціально-економічний добробут [Електронний ресурс] / А. О. Гураль, І. А. Ломачинська // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – 2017. – №6 (34). – С. 37-43. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2017/No6/37.pdf>